

KUOPION YLIOPISTO, KOULUTUS- JA KEHITTÄMISKESKUS
MÄÄTTÄ ELSI: Hoitoon sitoutumista arvioiva mittari lääkehoidon kokonaisarvioinnin työkaluna ikääntyvillä pitkäaikaissairailta

Apteekki- ja farmasian erikoistumisopinnot proviisoreille, PD

Projektityö, 76 s., 2 liitetaulukkoa, 2 liitekuviota (7 s.)

ISBN 978-951-27-1243-4

ISSN 0789-4317

Projektityön ohjaajat: THT, professori Helvi Kyngäs, Oulun yliopisto, terveystieteiden laitos ja proviisori, koulutussuunnittelija Lea Tuomainen, Kuopion yliopisto, Koulutus- ja kehittämiskeskus
Tammikuu 2009

Iäkkään väestön osuus kasvaa nopeasti. Pitkäaikaissairaudet yleistyvät, ja monisairaana hyvä hoito voi vaatia usean lääkkeen samanaikaista käyttöä. Monilääkityksen yleistyessä riskit lääkkeiden haitta- ja yhteisvaikutuksiin lisääntyvät. Hoitoon sitoutuminen on monilääkittyjen, pitkäaikaissairaiden ikääntyvien merkittävä lääkehoidon onnistumiseen vaikuttava tekijä. Lääkehoidon kokonaisarviointi (LHKA) on moniammatillisena yhteistyönä toteutettava farmaseuttisen hoidon interventio, jolla voidaan tunnistaa ja tukea hoitoon sitoutumista. Hoitoon sitoutumisen mittaaminen on vaikeaa ja sen arvioimiseksi on kehitetty erilaisia mittareita. Yleisesti hyväksyttyä standardimenetelmää ei ole onnistuttu kehittämään.

Tämän projektityön päätarkoituksena oli pilottikokeilu hoitoon sitoutumista arvioivan mittarin soveltuvuudesta lääkehoidon kokonaisarvioinnin työkaluna. Lisäksi tarkoituksena oli selvittää ikääntyvien pitkäaikaissairaiden lääkehoitoon sitoutumista ja pohtia LHKA:n eri interventio-osa-alueiden merkitystä hoitoon sitoutumisen edistämiseksi. Yhdeksälle omassa kodissaan asuvalle, kotisairaanhoidon palveluja käyttävälle muhoslaiselle ikäihmiselle toteutettiin lääkehoidon kokonaisarviointi. Tutkimushenkilöt olivat 73-87-vuotiaita monisairaita ja he käyttivät useita eri lääkkeitä. Lääkehoidon kokonaisarviointiin liittyvän kotihaastattelun yhteydessä potilaan kanssa käytiin haastatellen läpi kyselylomake, joka sisälsi 39 hoitoon sitoutumista arvioivaa väittämää 15 eri osa-alueelta. Tutkimushenkilöiden hoitoon sitoutumista mitattiin kaksi kertaa kolmen - viiden kuukauden väliajoin. Mittariaineisto pisteytettiin ja laskettujen tulosten perusteella potilaat voitiin jakaa osa-alueittain oletetusti hyvin ja huonosti hoitoon sitoutuneisiin.

Lääkehoitoon sitoutumista arvioiva mittari soveltui ikääntyvillä kohtalaisesti LHKA:n työkaluksi. Mittarin jatkokehittämisessä kannattaa väittämiä selkeyttää ja karsia sekä vastausasteikkoa supistaa. LHKA:ssa voisi olla käyttökelpoinen muutaman kysymyksen vakiotesti, jolla seulotaan huonosti hoitoon sitoutuneita. Hoitoon sitoutumista voisi tarvittaessa kartoittaa laajemmalla mittarilla. Ikääntyvät korostivat käyttävänsä tunnollisesti säännölliseen käyttöön tarkoitettuja lääkkeitä sovittujen ohjeiden mukaan, mutta monilääkitys, haittavaikutukset ja oireenmukaisten lääkkeiden säännöllinen käyttö heikensivät hoitoon sitoutumista. Ikääntyvät vaikuttivat olevan vastuullisia ja motivoituneita toteuttamaan lääkehoitoansa mahdollisimman hyvin, mutta jaksaminen ja lääkehoidon monimutkaisuus vaikeuttivat hoidon onnistumista. Läheisiltä ja kotisairaanhoidajilta saatu tuki olivat tärkeitä hoitoon sitoutumista edistäviä tekijöitä. Tutkimustulokset antavat viitteitä LHKA:n monialaisten interventioiden, erityisesti moniammatillisen yhteistyön myönteisestä vaikutuksesta potilaiden hoitoon sitoutumiseen.

AVAINSANAT: hoitoon sitoutuminen, mittaaminen, lääkehoidon kokonaisarviointi (LHKA), työkalu, ikääntyvä, pitkäaikaissairas